

ВЕЖБА 14

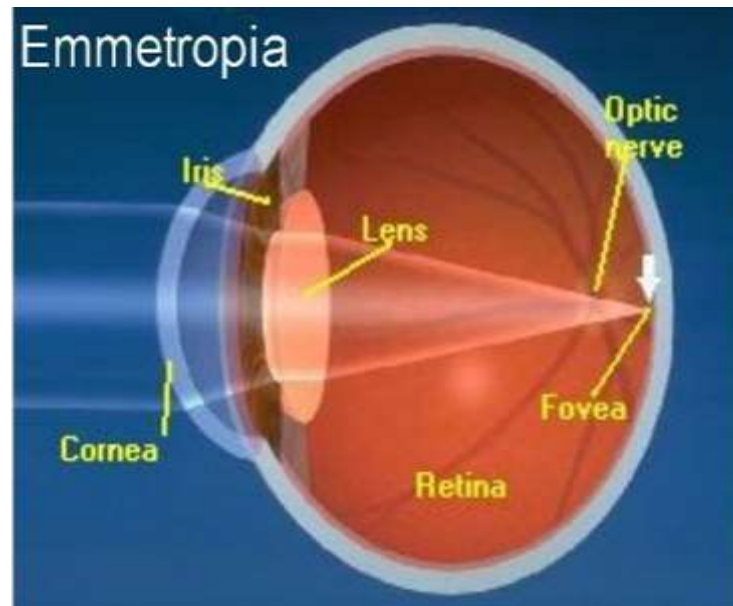
ПОРЕМЕЋАЈИ ФУНКЦИЈЕ ЧУЛА СТАРЕЊЕ

Поремећаји вида

- Грешке преламања светлости (неадекватна рефракција)
- Глауком
- Катаракта (смањење транспаренције оптичког апарата)
- Поремећаји ретине
- Поремећаји оптичког пута
- Поремећаји центра за вид

Грешке преламања светлости

- **Еметропија** - паралелни светлосни зраци се при потпуно опуштеном цилијарном мишићу скупљају у жижи на ретини

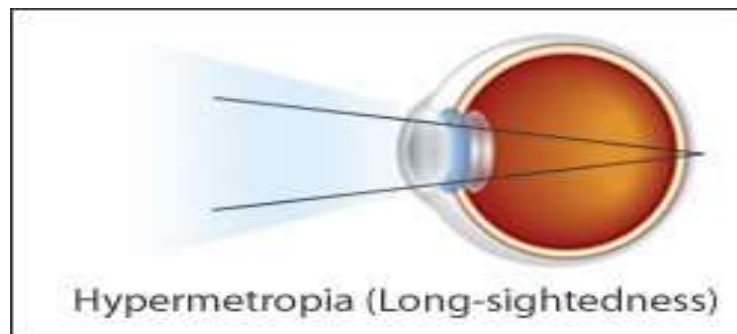
Грешке преламања светлости

- Миопија **кратковидост** ("види на близину")
  - паралелни светлосни зраци скупљају се испред ретине. Узроци су:
    - ❖ издужена очна јабучица (аксијални тип) или
    - ❖ прејак систем сочива (рефрактивни тип)

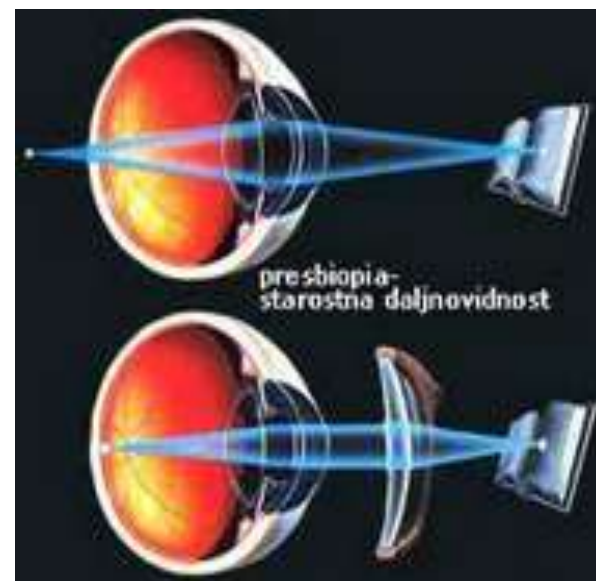
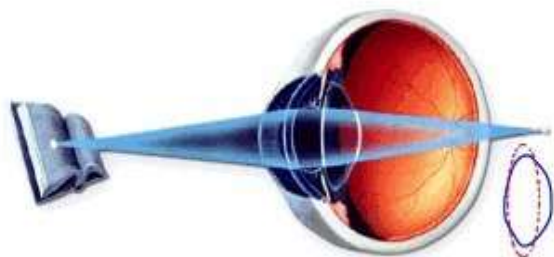
Грешке преламања светлости

- ❑ Хиперметропија **далековидост** ("види на даљину")
  - паралелни светлосни зраци се скупљају иза ретине.
- ❖ прекратка очна јабучица (аксијални тип) или
- ❖ преслаб систем очних сочива (рефрактивни тип)

Грешке преламања светлости

- Презбиопија
- Са старењем - поремећај сочива при акомодацији
- Поремећај вида "на близину"

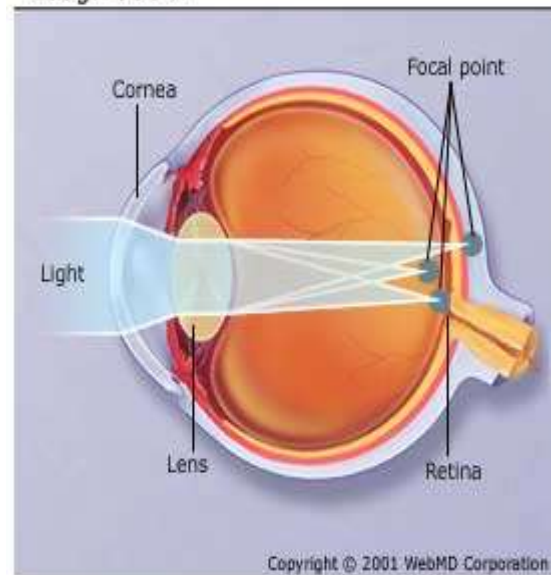
Астигматизам

- Површина рожњаче није апсолутно сферична. Светлосни зраци не преламају се у заједничкој тачки

Узроци су:

- **неправилно закривљена рожњача** која светлосне зраке не ломи у свим меридијанима подједнако
- понекад и **неправилно закривљено очно сочиво.**

Astigmatism

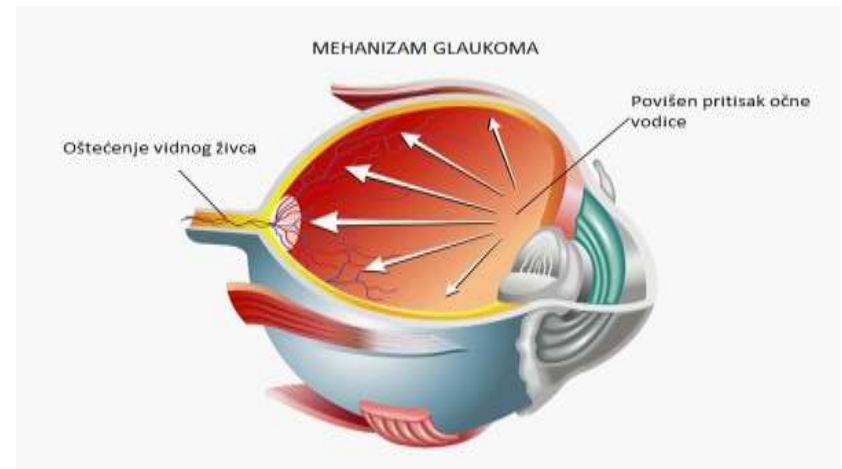
Астигматизам

1. **Правилни (регуларни) астигматизам** – два главна замишљена меридијана се налазе под правим углом. Ако главни меридијани леже под правим углом, али су постављени косо - **коси астигматизам**.
2. **Неправилни (ирегуларни) астигматизам** – два главна меридијана се не налазе под правим углом. Углавном узрокован поремећајима рожњаче (**кератоконус**), или настаје као последица повреде или запаљења рожњаче

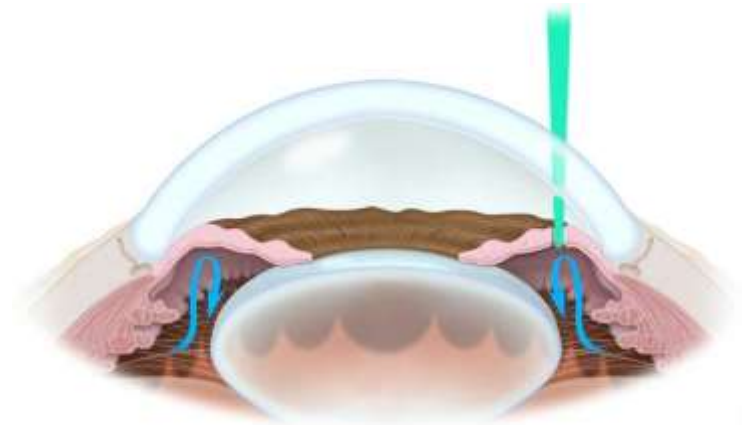
Глауком

- **Повишен интраокуларни притисак**
- Очни притисак зависи од стварање очне водиче и евакуације из ока
- Узроци:
  - –↓реапсорпција очне течности (глауком услед
↑интраокуларног притиска) и
  - –ређе↑ стварање очне течности у цилијарном плексусу
  - Постепено, иреверзибилно оштећење оптичког нерва-
визуелни дефекти у видном пољу најпре око слепе мрље
(**Мариотови испади**) и у назалном делу периферије

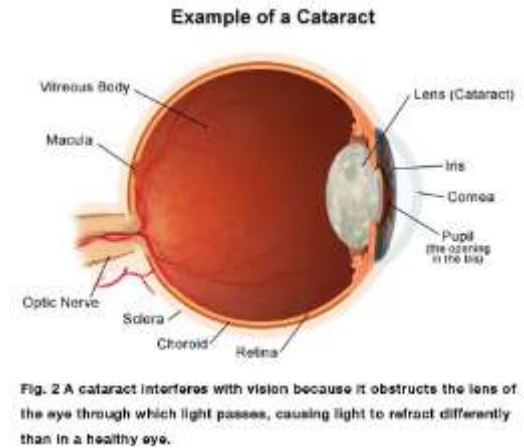
Глауком

- Узроци глаукома услед повећаног интраокуларног притиска:
  - задебљање трабекуларне мреже или
  - сужење ик угла предње очне коморе
- **Сужење угла** предње очне коморе настаје због:
  - издужења очне јабучице (аксијална хиперметропија)
  - задебљања очног сочива са годинама

Катаракта

- **Облачаста, тамна поља у очном сочиву**
- **Почетни стадијум-денатурација протеина сочива**
- **Каснији стадијум-коагулација денатурираних протеина**
- **Урођена катаракта** - код деце она може да буде развојна аномалија или да настане после неких **инфекција** мајке током трудноће.
- **Секундарна катаракта** – повреде ока, **УВ зрачење**, **дијабетес мелитус**, **кортикостероиди**
- **Старачка катаракта**- настаје код старих људи, као део процеса старења (90% свих катаракти).

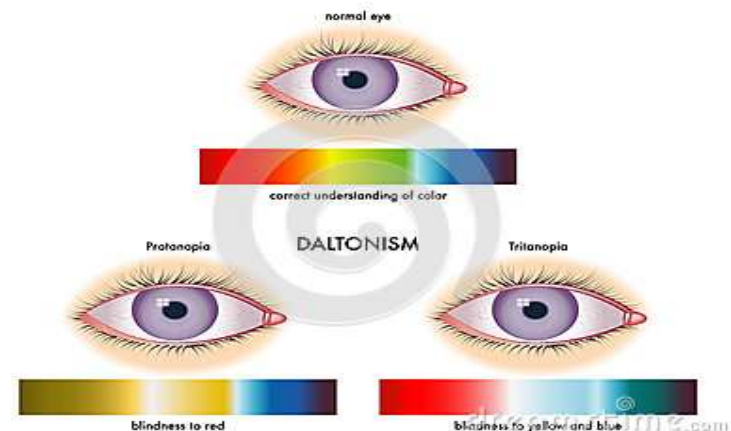

Обољења ретине

- **Retinitis pigmentosa-** дегенерација фоторецептора услед оштећене фагоцитозе нагомиланих метаболличких продуката у њима
- **Оклузија централне артерије– слепило** услед смрти амакриних, биполарних и ганглијских ћелија, док су фоторецептори очувани
- **Аблација ретине-слепило**
- **Дијабетесна ретинопатија-** сужавање лумена крвних судова ретине услед гликозилације и повећања осмоларности у перицитима (сорбитол)

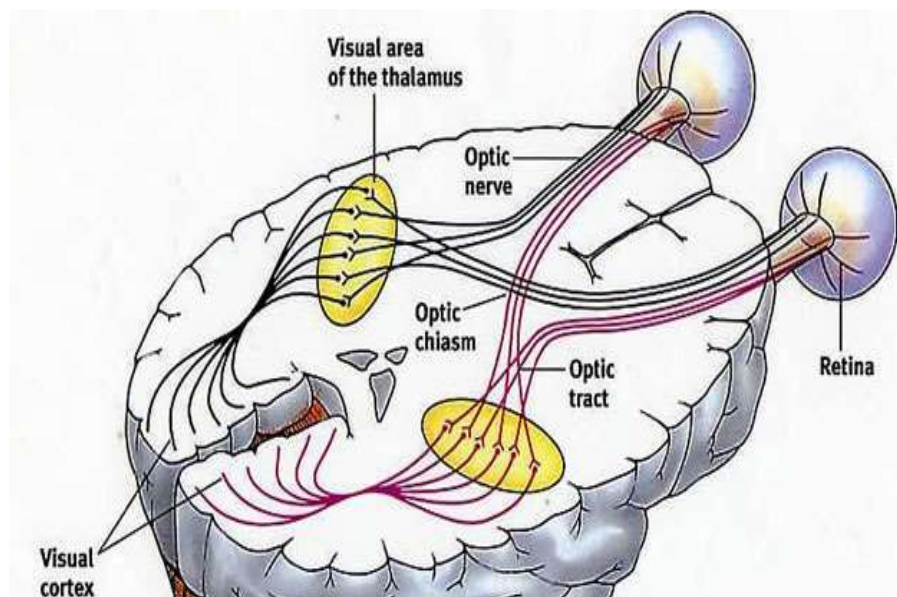
Поремећаји колорног вида

- Колорно слепило- непостојање једног пигмента у чепићима.
- Врсте:
  - **Протаноп** -не распознаје црвену боју
  - **Деутераноп** -не распознаје зелену боју и
  - **Тританоп** -не распознаје плаву боју
- Црвено и зелено слепило: преносе се преко X хромозома

Видни пут

- Ретина– видни нерв– оптичка хијазма: влакна из назалних делова (темпорални део видног поља) прелазе на супротну страну уз темпорална влакна те стране– оптички тракт– нс. Geniculatum таламуса (синапсе)– оптичка радијација– примарна видна кора окципиталног режња

Поремећаји оптичког пута

- Оштећење оптичког нерва **пре места укрштања:**

- Поремећај вида једног ока

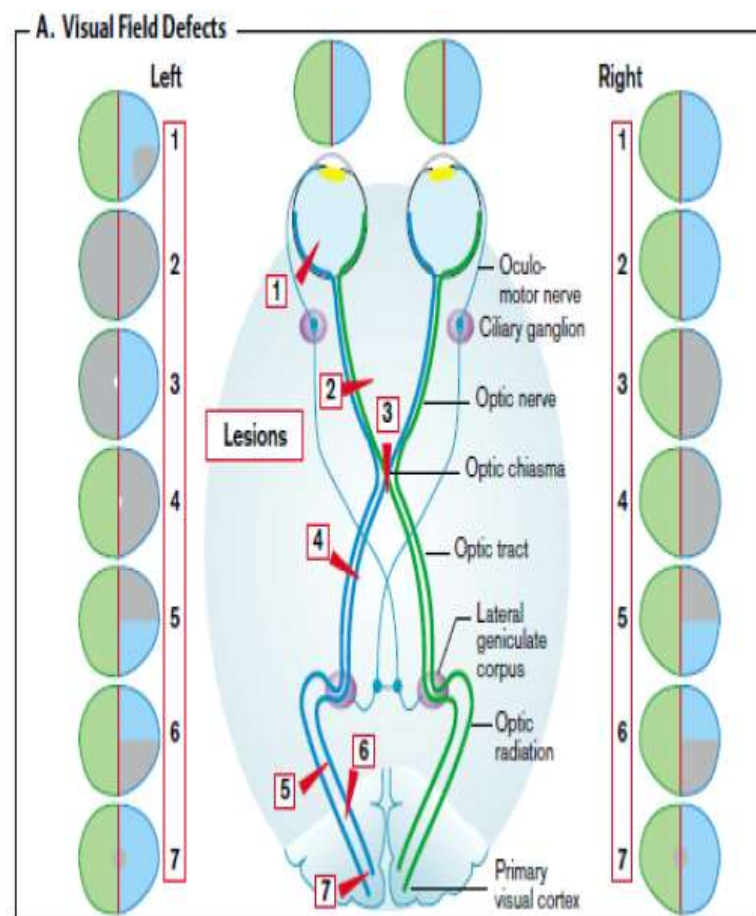
- Хетеронимна хемианопсија:

- 1. Лезије оптичка хијазме:

Центрани део - Битемпорална хемианопсија

(губитак вида у темпоралном делу видног поља)

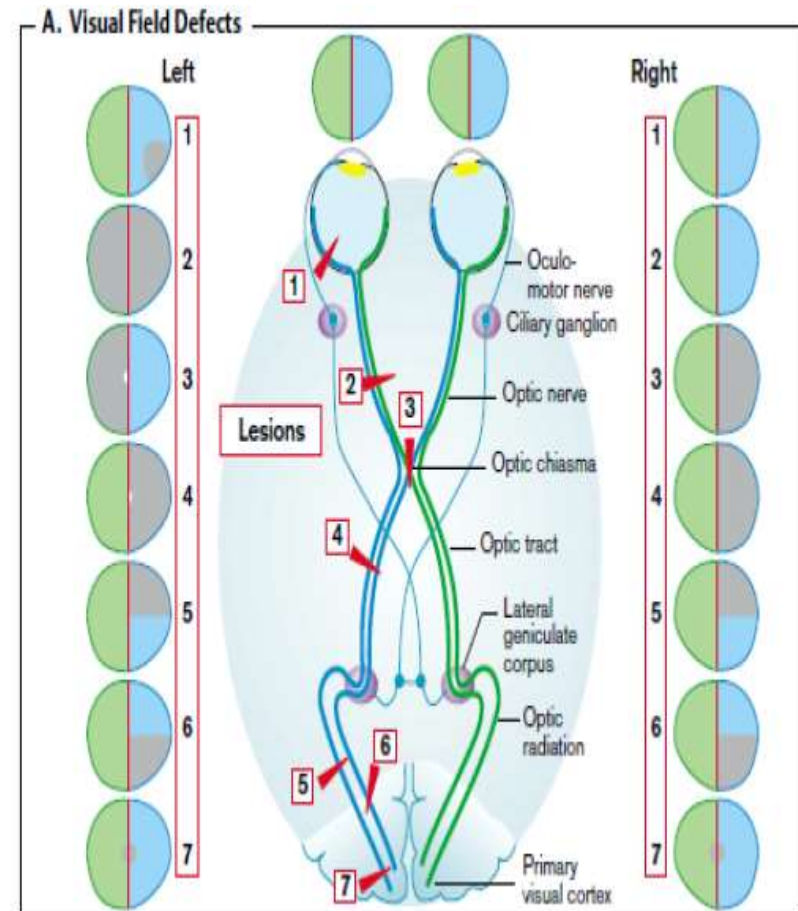
- 2. Периферни део оптичке хијазме-Биназална хемианопсија

Поремећаји оптичког пута

- Хомонимна хемианопсија-оштећење оптичког тракта или једностране радијације
- Лезије оптичког тракта: Испад се везује само за једно око – **испад супротних половина видног поља –**
Контралатерална хемианопсија
- 5. и 6. горња и доња квадрантна анопсија

Поремећаји функције видног живца

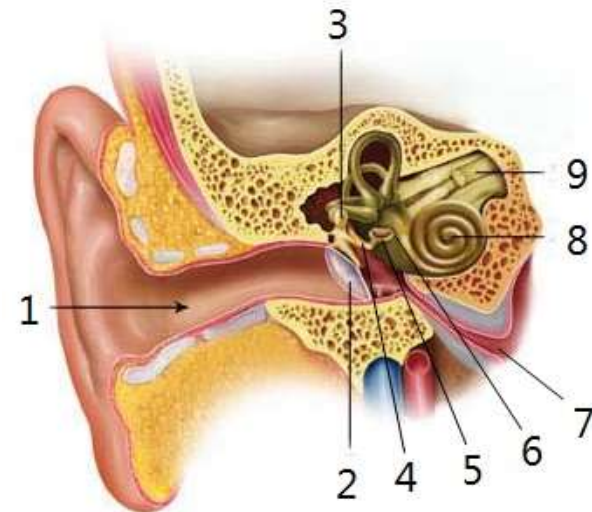
- Papillitis- запаљење интраокуларног дела видног живца
- Neuritis retrobulbaris: постоје централни скотоми, налаз на папили је уредан. Могућа појава у склопу мултипле склерозе и других демијелинизујућих процеса
- Компресија видног живца: испади у видном пољу
- Васкуларни поремећаји
- Papilloedem: указује на повећан интракранијални притисак
- Atrophia n.optici: прогресивно опадање вида до амаурозе

Поремећаји центра за вид

- **Кортикално слепило-** губитак примарног визуелног кортекса (окципитални режањ). Нема свести о ономе што види
- Оклузија a.cerebri posterior- централни вид је очуван.
Кортикално слепило
- Реакција зенице на светлост очувана је у свим лезијама оптичког спроводног система иза оптичке хијазме

Чуло слуха

- Спољашње уво
- Средње уво
- Унутрашње уво

- Региструје се фреквенца од 20 – 20000 Hz
- Наглувост – hupoakuzija
- Глувоћа – anakuzija

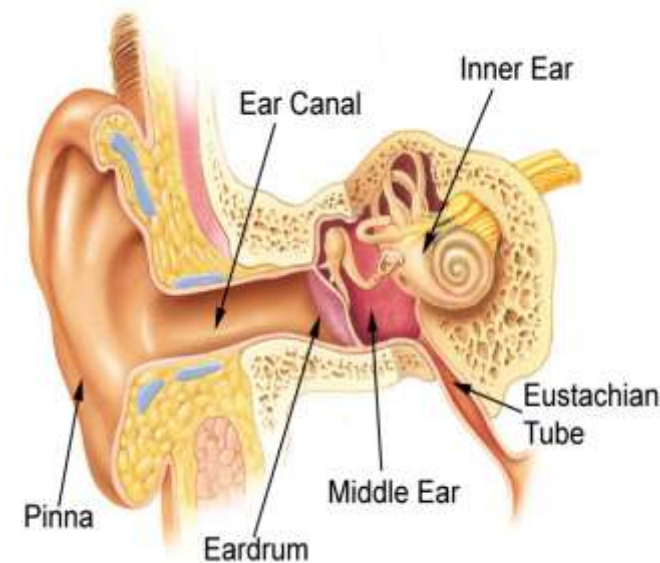
Поремећај слуха

- Зависно од тога који део акустичког пута је оштећен разликују се:
  - 1) **Кондуктивна (спроводна глувоћа)** –обољења система преноса звука –поремећаји спољашњег или средњег ува
  - 2) **Перцептивна (нервна глувоћа)** –обољења Кортијевог органа, акустичког нерва и пута
  - 3) **Мешовити поремећаји слуха**

Кондуктивна глувоћа

■ Узроци кондуктивне глувоће су:

- 1) Расцеп бубне опне
- 2) Церумен
- 3) Лезија слушних кошчица
- 4) Otitis media chronica
- 5) Перфорација слушне мембране

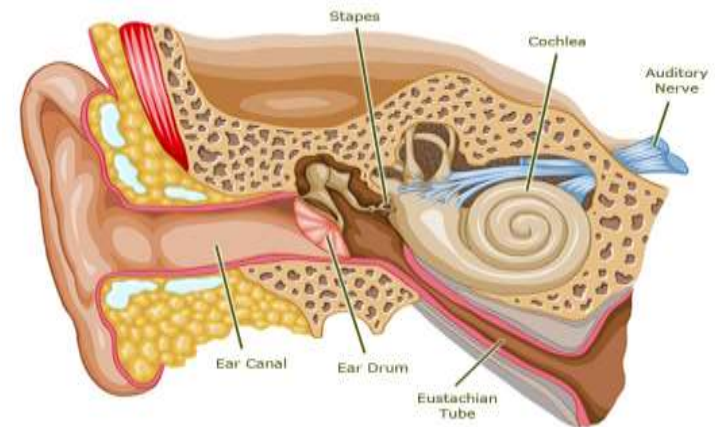

■ Тимпанограм- очувана костна, а смањена ваздушна спроводљивост за високе и ниске фреквенције

Перцептивна глувоћа

■ Узроци оштећења трепљастих ћелија:

- 1) Прејак и звук дугог трајања (звучни стрес)
- 2) Ишемија
- 3) Лекови (цисплатин)

- ## ■ Тимпанограм- оштећене и ваздушна и костна спроводљивост за високе фреквенције

Перцептивно оштећење слуха

- ↓ или губитак слуха **код старих** -задебљање базиларне мембране
- Синдром **продуженог QT интервала** (Jervell, Lange-Nielsen): генетски дефект K канала на мембрани трепљастих ћелија Кортијевог органа и срца
- **Meniere-ова болест**: ↑ прелаз ендолимфе у перилимфу вестибуларног апарата, хидропс лабиринта. Атаци глувоће и вртоглавице

Оштећења акустичног нерва

- Преломи темпоралне кости
- Локални запаљенски грануломи и адхезивни запаљенски процеси
- Тумор понтоцеребеларног угла (дугогодишњи тинитус и постепено слабљење слуха)
- Обострани тинитус: отосклероза, интоксикације, поремећаји циркулације у пужу

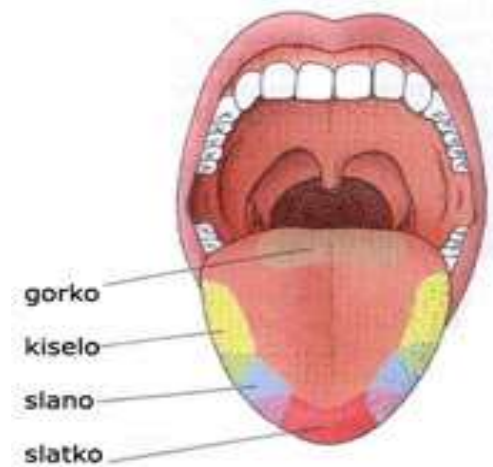
Чуло укуса

- Рецептори за чуло укуса се налазе у усној дупљи а најбројнији на језику тачније на папилама

- Животни век око 10 дана

- 4 основна укуса:

1. Слатко
2. Слано
3. Кисело
4. Горко

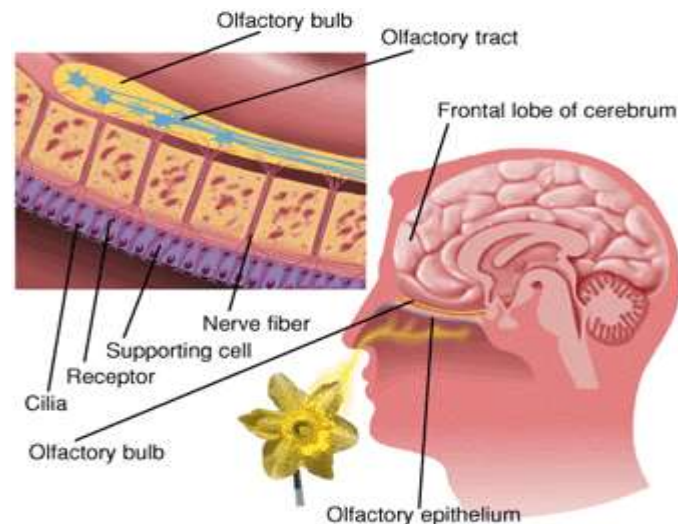
- Пренос путем 7., 9. и 10. нерва
- Оштећење рецептора: зрачење, лекови (кокаин, анестетици, стрептомицин), $\uparrow T_4$, ДМ ($\downarrow$ осећај слатког), хипоалдостеронизам ($\downarrow$ осећај сланог)

Централна оштећења чула укуса

- Ишемија,
- Тумори,
- Епилепсија
- Хипо/агеузија
- Неадекватан осећај укуса- парагеузија,
осећај непријатног укуса- дисгеузија

Чуло мириса

- Чулни органи за мирис-**олфакторни органи**- садрже *хеморецепторе* способне да из атмосфере детектују присуство различитих испарљивих материја
- Хеморецептори се налазе у **слузокожи горњег дела носне дупље**
- Олфакторни булбус — олфакторни тракт — олфакторна кора — *girus hipocampi*
- Оштећење једног олфактивног тракта изазива истострану **аносмију**.

Поремећаји чула мириса

- **Аносмија**- губитак осећаја мириса
- **Хиперосмија** – појачана осетљивост на мирисе
- **Паросмија** - поремећен осећај мириса (код шизофреније, хистерије)
- **Какосомија** – осећај непријатног мириса
- **Халуцинација мириса**- код неких психијатријских болести

Старење

- Старење је једна од основних карактеристика живих организама
- Старење је процес свеобухватног, иреверзибилног и прогресивног телесног пропадања које се догађа током живота
- Старење је природан, временски зависан процес које карактерише прогресивна појава иреверзибилних промена у ћелијама, ткивима и органима.

Старење-карактеристике

- **прогресивност** промена
- **универзалност** (захвата припаднике свих живих врста)
- **ендогено деловање** (ендогене промене се кумулативно изражавају са порастом година живота организма)
- **повећање оштећења** организма

Две главне теорије о старењу

- Старење је везано за **генетску основу појединца** и
- старење је **последица “случајног” и прогресивног накупљања грешака у хомеостатским системима**

Генетске теорије старења

- Број гена који значајно утичу на старење је велики; они са највећим утицајем су укључени у

одржавање ћелије и репарацију ДНА

- **АроЕ** – укључен у опоравак ћелијске мембране
- **Геронтогени:** антиоксидантни и метаболички ензими
- **Прогерија:** хеликазе, укључене у одржавање и опоравак ДНА, и синтезу протеина
- **Hayflick-ов лимит:** гени укључени у заштиту DNA

Теорије о “случајном” оштећењу

- Неравнотежа између постепеног оштећења организма и могућности његовог опоравка
- У различитим теоријама је разлика у врсти оштећења ћелија у (метилација, слободни радикали и оксидативни стрес и гликозилација)
- Са годинама смањује се репараторна способност организма

Теорија о теломерама у процесу старења

- Теломере су заштитне структуре на крајевима линеарних хромозома које спречавају фузије крајева хромозома или да они буду препознати као оштећење DNA
- Теломере имају улогу "сата" који регулише ћелијски циклус и ограничава капацитет деобе ћелије
- **скраћивање теломера** = маркер ћелијског старења
- дужина теломера се скраћује с годинама
- убрзано у ћелијама више изложеним оксидативном стресу

Hayflick-ов феномен

- Ако се ћелије деле, у једном моменту теломере ће се скратити до Hayflick-овог лимита (**Хајфликов феномен**). То је број који показује колико пута нормална ћелија може да се подели пре него што се заустави пошто се теломере скрате до критичне тачке.
- Свака митоза-краће теломере. У присуству теломеразе нема скраћивања теломера и ћелије су "бесмртне".

Теломеразе

- Теломеразе су репараторни ензими за обнављање теломера
- Теломеразе функционишу по принципу "**on-off**", па многе ћелије иако имају ове ензиме улазе у процес превременог старења због њихове нефункционалности (перманентни "off" стадијум).
- **Малигно** измењене ћелије имају стално активне теломеразе што их чини бесмртним.
- Висока теломеразна активност постоји у герминативним ћелијама, стем ћелијама, епидермалним ћелијама коже, ћелијама фоликула длака.

Одлике процеса старења

■ Ванћелијске промене:

1. Смањена синтеза и повећана разградња колагена
2. Губитак еластина
3. Атрофија скелетних мишића
4. Смањење тонуса и контрактилне способности глатких мишића
5. Таложење пигмената у кожи и органима
6. Накупљање масти, протеина и Ca^{++} у зидовима крвних судова
7. Значајна задебљања БМ

Промене у ћелијском старењу:

1. Атрофију, смањена функција и губитак ћелија
2. Метаплазија, дисплазија и неоплазија
3. Поремећај неуроендокриних контролних механизма
4. Кумулативна оштећења мДНА

Који скрининг треба спроводити код старих особа

- Честе контроле вида и слуха
- Скрининг за преглед дојки и материце код жена
- Скрининг за карциноме дебелог црева простате код мушкараца
- Могућност хода и ризик од пада – Тешке компликације падова !!!!!
- Скрининг за остеопорозу
- Скрининг за шећерну болест
- Скрининг за поремећаје срчаног ритма

Који су поступци за превенцију старења

- Смањити калоријски унос
- Унапређење здравља
- Подизање виталности
- Лагана физичка активност
- Редовне посете лекару